

ผลของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล
อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

The Effect of Early Childhood Parenting Program on Parents' Knowledge and
Behavior in Lam Thap District, Krabi Province

กัญญานา อยู่เย็น^{1*}

Kanyana Yooyen^{1*}

¹ โรงพยาบาลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ 81190

¹ Lam Thap Hospital, Lam Thap District, Krabi Province. 81190

* Corresponding Author: กัญญานา อยู่เย็น E-mail: kanyanayoo@gmail.com

Received : 23 December 2024

Revised : 17 February 2025

Accepted : 4 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลองนี้ สืบเนื่องจากผลการประเมินพัฒนาการเด็กในพื้นที่ตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ปี พ.ศ. 2566 ไตรมาส 4 พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดมมีความสงสัยต่อการพัฒนาการล่าช้าสูงสุด เมื่อเทียบกับศูนย์อื่นๆ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และระดับพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล โดยเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดมแบบเฉพาะเจาะจงมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 ครอบครัว ได้รับการอบรมตามโปรแกรมอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 5 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมผู้ปกครอง ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบทดสอบวัดความรู้ของผู้ปกครอง 3) แบบประเมินระดับพฤติกรรมผู้เลี้ยงดูเด็ก 4) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Paired t-test ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการใช้โปรแกรมระดับความรู้และระดับพฤติกรรมของผู้ปกครองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ผู้ปกครองสามารถพัฒนาความรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้สูงขึ้นอย่างเหมาะสมในอนาคตต่อไป ดังนั้นโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล จึงควรดำเนินการตามโปรแกรมในทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เป็นไปตามวัยอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก พัฒนาการสงสัยล่าช้า พัฒนาการสมวัย โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเด็กปฐมวัย

Abstract

A single-group semi-experimental study measuring the results before and after this drumming. According to the results of the child development assessment in Lam Thap sub-district, in the fourth quarter of 2023, it was found that Baan Yan Udom Early Childhood Development Center had the highest suspicion of developmental delays compared to other centers. Therefore, the researcher conducted the study on the child-rearing program to compare the average knowledge score and behavior level before and

after the use of the early childhood parenting program among parents of pre-kindergarten children. Purposive sampling was used and 15 families from Baan Udom early childhood development center were selected as the participants. They had been continuously trained for 5 weeks. The research instruments including the early childhood parenting program on parental knowledge and behavior, consisting of 1) personal information questionnaire, 2) parental knowledge test, 3) child-rearing behavioral assessment form, 4) early childhood parenting behavior program. The data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and Paired t-test. The results showed that after applying the program, the level of knowledge and behavior of parents increased significantly. (p -value < 0.001). Parents are able to improve their knowledge and adjust their behavior. As a result, this will help enhance and develop children's development appropriately in the future. Therefore, the early childhood parenting program on the knowledge and behavior of parents of pre-kindergarten program should be continuously implemented in all early childhood development centers continuously. To prevent and enhance the development of young children according to their ages appropriately.

Keywords: Child development promotion, Suspicion of developmental delays, Age-appropriate development, Early childhood parenting program, Early childhood

บทนำ

พัฒนาการช่วงปฐมวัยระยะแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากสมองของเด็กมีการเจริญเติบโต และพัฒนาอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงวัยนี้ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาถือเป็นการวางรากฐานของชีวิต การเลี้ยงดูจากผู้ปกครองจึงมีความจำเป็นที่จะส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กตลอดชีวิต ทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต [1] ยูนิเซฟหรือองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ กล่าวว่า มีเด็กปฐมวัยกว่า 175 ล้านคนทั่วโลกที่ไม่ได้เข้าเรียนในระดับปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศรายได้ต่ำ มีเด็กเล็กเพียง 1 ใน 5 คนเท่านั้นที่ได้เข้าเรียนในระดับปฐมวัย ซึ่งการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยถือเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็กทุกคน และยังเป็นรากฐานของการศึกษาในทุกระดับชั้นที่สูงขึ้นในอนาคต โดยเด็กที่เข้าเรียนในระดับปฐมวัยอย่างน้อยหนึ่งปี มีแนวโน้มจะพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต ลดโอกาสที่จะต้องเรียนซ้ำชั้นหรือออกจากโรงเรียนกลางคัน และสามารถพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้และการคำนวณได้มากกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้าเรียนในระดับปฐมวัยถึงสองเท่า นอกจากนี้ยังพบว่า ประเทศที่มีจำนวนเด็กที่เข้าเรียนในระดับปฐมวัยมากก็จะมีจำนวนเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีทักษะการคำนวณมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทยปี พ.ศ. 2558 - 2559 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้สะท้อนให้เห็นแนวโน้มดังกล่าว โดยพบว่า เด็กที่ไม่ได้เข้าเรียนระดับปฐมวัยกว่าร้อยละ 20.0 มีพัฒนาการล่าช้าในด้านการอ่านออก และรู้จักตัวเลข [2]

สำหรับประเทศไทยการส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยเป็นนโยบายหลักของกระทรวงสาธารณสุข มีเป้าหมายให้เด็ก อายุ 0 – 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยไม่น้อยกว่าร้อยละ 86.0 ในปีงบประมาณ 2567 โดยการตรวจคัดกรองพัฒนาการที่เด็กอายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการโดยจัดการให้ความรู้มารดาเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตั้งแต่มารดาเริ่มตั้งครรภ์หลังคลอด และมีคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแจกให้มารดาสำหรับเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการลูกของตนเอง มีการแจก

คู่มือ และสอนวิธีการใช้คู่มือดังกล่าวให้กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเพื่อให้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ ซึ่งวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองทำได้โดยใช้วิธีการเล่น และการพูดคุยกับลูก [3] ในระยะเวลาที่ผ่านมาผลการสำรวจพัฒนาการเด็กระดับประเทศ พบว่า เด็กปฐมวัยยังมีพัฒนาการล่าช้าจากการคัดกรองพัฒนาการเด็กทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2564 - 2566 ไตรมาส 4 พบว่า เด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 27.2, 24.1 และ 22.5 ตามลำดับ [4] กระทรวงสาธารณสุขตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการแก้ปัญหาพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ เน้นการให้ความรู้พ่อแม่ และผู้ปกครองเป็นผู้เฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual; DSPM) สำหรับเด็กปกติเพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเฝ้าระวัง ติดตาม ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายให้เด็กมีพัฒนาการล่าช้าไม่เกินร้อยละ 14.0 ภายในปี พ.ศ. 2570

การสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัยในพื้นที่ตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ปี พ.ศ. 2566 ไตรมาส 4 พบว่า เด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 46.6 เด็กจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม ร้อยละ 70.0 ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดลำทับ ร้อยละ 48.8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลลำทับ ร้อยละ 44.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านภูผา ร้อยละ 44.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพริกขี้กา ร้อยละ 36.6 [5] ซึ่งการที่เด็กจะมีพัฒนาการสมวัยได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากพันธุกรรม และอีกส่วนมาจากการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการจากผู้เลี้ยงดูเด็ก พ่อ แม่ ผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ และโดยตรงในการส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านในช่วงปฐมวัย เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดผูกพันเข้าใจพฤติกรรมและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กมากที่สุด รวมทั้งสามารถติดตามส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ทุกช่วงวัย [6] จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการล่าช้าที่พบมากที่สุดคือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะที่ถูกต้องเหมาะสมในการกระตุ้นการเรียนรู้ และการพัฒนาส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กตามช่วงวัยต่างๆ [7] ซึ่งเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าแม้เพียงด้านเดียว อาจส่งผลให้พัฒนาการด้านอื่นล่าช้าตามไปด้วยได้ การค้นพบปัญหาพัฒนาการผิดปกติตั้งแต่ระยะแรก และเร่งดำเนินการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสม (Early intervention) จะทำให้เด็กกลับมา มีพัฒนาการใกล้เคียงปกติหรือปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าเมื่อมีปัญหารุนแรงมาก [8]

เด็กชั้นเตรียมอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นช่วงชั้นแรกที่จะก้าวเข้าสู่ชั้นอนุบาล 1 อนุบาล 2 และก้าวสู่ชั้นประถมศึกษา หากผู้ปกครองเด็กมีความรู้ และพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็กที่ดีจะช่วยให้เด็กเติบโต มีพัฒนาการสมวัย สูงดี สมส่วน ฟันไม่ผุในแต่ละช่วงวัยต่อไป และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงาน ตำบลมหัศจรรย์ 1,000 วัน Plus สู่ 2,500 วัน โรงพยาบาลลำทับ ซึ่งส่งเสริมผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนพ่อแม่ ส่งเสริมการดูแลสุขภาพเด็กปฐมวัยด้านพัฒนาการโภชนาการด้วยกิจกรรม กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย มาใช้เพื่อพัฒนาผู้ปกครองให้มีความรู้และพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็กให้เด็กมีพัฒนาการสมวัยในช่วงวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อทดสอบผลของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็กในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่
- 2) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่
- 3) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

สมมติฐานการวิจัย

- 1) ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยหลังการใช้โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาลสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

2) ค่าเฉลี่ยของระดับพฤติกรรมการเล่นดูเด็กปฐมวัยหลังการใช้โปรแกรมการเล่นดูเด็กปฐมวัยในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาลสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการเล่นดูเด็กปฐมวัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research design) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (Pretest-posttest design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร คือ ผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

ประชากรศึกษา (Study population) คือ จำนวนประชากรที่กำลังศึกษาชั้นเตรียมอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตบริการ ประจำปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพรุชีกา จำนวน 10 คน 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านภูผา จำนวน 8 คน 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดลำทับ จำนวน 54 คน 4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม จำนวน 15 คน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลลำทับ จำนวน 22 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองเด็กที่กำลังศึกษาชั้นเตรียมอนุบาล ผู้วิจัยเลือกเฉพาะเจาะจง ผู้ปกครองของเด็กชั้นเตรียมอนุบาลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผลคัดกรองพัฒนาการพบสงสัยล่าช้ามากที่สุด [5] คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดมมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน [9] จากจำนวนประชากรได้ 14 คน แต่เนื่องจากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน จึงเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 15 คน

เกณฑ์การคัดเข้า

- 1) ผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล
- 2) อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกับเด็กมากกว่า 3 เดือน
- 3) สามารถอ่าน เขียน สื่อสารเป็นภาษาไทยได้ และยินดีเข้าร่วมศึกษาวิจัย
- 4) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก

ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกครั้งตามที่กำหนด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูล ปัญหา ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาผลของโปรแกรมการเล่นดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล จำนวน 6 เรื่อง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

โปรแกรมการเล่นดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล ประกอบด้วย การให้ความรู้ และคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเป็นลักษณะใบความรู้ แผ่นพับให้ความรู้ และคลิปแนะนำการปฏิบัติตนในการเล่นดูเด็กเล็กในปกครอง การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

ในกลุ่มไลน์เฉพาะกิจ การลงติดตาม และเก็บข้อมูลในประชากรกลุ่มตัวอย่างมีการวัดความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครองเด็กเล็กทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ตลอดระยะเวลา 3 เดือน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นลักษณะคำถามให้เลือกตอบข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด จำนวน 4 ข้อ ประกอบไปด้วย เพศ สมาชิกในครอบครัว จำนวนบุตร ระดับการศึกษา แบบเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แบบทดสอบความรู้ในการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง จำนวน 32 ข้อ ชนิดแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีคะแนนเต็ม 32 คะแนน มีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเป็น 3 ระดับ โดยใช้แบบอิงเกณฑ์ประยุกต์จากหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการศึกษา [10] คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60.0 (คะแนนต่ำกว่า 19 คะแนน) อยู่ในระดับน้อย คะแนนระหว่างร้อยละ 60 - 79 (คะแนนตั้งแต่ 19 - 24 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 - 100 (คะแนนตั้งแต่ 25 คะแนนขึ้นไป) อยู่ในระดับมาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Paired t-test เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม

3. แบบประเมินระดับพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด ให้เลือกตอบตามตัวเลือกใช่หรือไม่ใช่ เลือกตอบมีทั้งหมด 48 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย จำนวน 12 ข้อ ด้านอารมณ์ จำนวน 12 ข้อ ด้านสังคม จำนวน 12 ข้อ และด้านสติปัญญา จำนวน 12 ข้อ โดยมีข้อคำถามเชิงบวก จำนวน 29 ข้อ และคำถามเชิงลบ 19 ข้อ ซึ่งมีคะแนนเต็มทั้งหมด 96 คะแนน ข้อคำถามเชิงบวกแบ่งระดับการปฏิบัติ คือ ผู้ปกครองที่มีพฤติกรรมในแต่ละข้อด้วยความถี่ การปฏิบัติดังนี้ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ (ปฏิบัติมากกว่า 4 วันต่อสัปดาห์) คะแนน 2 คะแนน ปฏิบัติบางครั้ง (ปฏิบัติ 1 - 3 วันต่อสัปดาห์) คะแนน 1 คะแนน ไม่ปฏิบัติ (ปฏิบัติ 0 วันต่อสัปดาห์) คะแนน 0 คะแนน ข้อคำถามเชิงลบ คือ ผู้ปกครองที่มีพฤติกรรมในแต่ละข้อด้วยความถี่การปฏิบัติดังนี้ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ (ปฏิบัติมากกว่า 4 วันต่อสัปดาห์) คะแนน 0 คะแนน ปฏิบัติบางครั้ง (ปฏิบัติ 1 - 3 วันต่อสัปดาห์) คะแนน 1 คะแนน ไม่ปฏิบัติ (ปฏิบัติ 0 วันต่อสัปดาห์) คะแนน 2 คะแนน และมีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนรวมเป็น 3 ระดับ โดยใช้แบบอิงเกณฑ์ประยุกต์จากหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการศึกษา [10] คือ คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60.0 (คะแนนต่ำกว่า 57 คะแนน) อยู่ในระดับน้อย คะแนนระหว่างร้อยละ 60 - 79 (คะแนนตั้งแต่ 57 - 75 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนระหว่างร้อยละ 80 - 100 (คะแนนตั้งแต่ 76 คะแนนขึ้นไป) อยู่ในระดับมาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Paired t-test เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประกอบด้วยการหาความตรงตามเนื้อหา (Content validity) และการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ การหาความตรงตามเนื้อหา (Content validity) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ คือ โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2 - 5 ปี โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเชี่ยวชาญทางด้านการพยาบาล และพัฒนาการเด็ก มีประสบการณ์ดูแลเด็ก 0 - 5 ปี มากกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเชี่ยวชาญด้านการแพทย์ และพัฒนาการเด็กมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี ประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านในสระ จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเชี่ยวชาญด้านการแพทย์ และพัฒนาการเด็กมีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่ จำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านเครื่องมือและงานวิจัย ศูนย์อนามัยที่ 11 จำนวน 1 ท่าน

ผู้วิจัยนำเครื่องมือคือ โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมในผู้ปกครองที่สร้างขึ้น ไปหาความตรงของเนื้อหา ซึ่งกำหนดเกณฑ์ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหาโดยวิธี Index of item objective congruence (IOC) ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดความรู้และระดับพฤติกรรมได้ค่าความเที่ยง 0.96 หลังจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบ

ความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงด้านภาษา และเนื้อหาเพื่อให้มีความเหมาะสมทางด้านภาษา ความชัดเจน และความครอบคลุมเนื้อหาตามข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ นำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านภูผา ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 8 ราย (ร้อยละ 50.0 ของตัวแทนจากกลุ่มตัวอย่าง) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ความเข้าใจและความสอดคล้องของข้อความที่ชัดเจน โดยการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือนี้ได้ค่ามากกว่า 0.96 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการเปรียบเทียบความต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยต่อการให้ความรู้และพฤติกรรมก่อนและหลังของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติ Wilcoxon signed ranks test เพื่อวิเคราะห์ผลการประเมินก่อนและหลังที่กลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 30 ราย

4. การรวบรวมข้อมูล

1) ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ คณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยเพื่อที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมโครงการ โดยทางผู้วิจัยและคณะครูพี่เลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการเตรียมความพร้อมจากการประชุม อธิบายวัตถุประสงค์ เกณฑ์การคัดเลือก คัดออก การถอนอาสาสมัคร คุณสมบัติของอาสาสมัคร ขั้นตอนการวิจัย ระยะเวลา และประโยชน์ที่ได้รับต่อผู้รับบริการและหน่วยงานเป็นที่เข้าใจตรงกัน

1. เลือกประเด็นในการศึกษา และพัฒนาพิจารณาเลือกประเด็นให้ความรู้และการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้องแก่ผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาลเพื่อการดูแลต่อเนื่องไปยังช่วงชั้นต่อไปเพื่อลดจำนวนเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

2. ผู้วิจัยนำหนังสือเสนอผู้อำนวยการโรงพยาบาลลำทับเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยลงสำรวจรายชื่อผู้ดูแล และคัดเลือกตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดแนะนำตัวเอง สร้างสัมพันธภาพชี้แจงวัตถุประสงค์ขั้นตอนการวิจัย การพิทักษ์สิทธิให้กลุ่มตัวอย่างทราบหากสนใจเข้าร่วมวิจัยให้กลุ่มอาสาสมัครเซ็นชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดการดำเนินโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของกลุ่มทดลอง ทุกวันศุกร์ เวลา 13.00 – 15.00 น.

2) ขั้นตอนการทดลอง

1. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มอาสาสมัคร ขอความร่วมมือตอบแบบทดสอบความรู้ และประเมินพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย แจ้งการนัดหมายการเข้าร่วมโปรแกรม ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้ และพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยก่อนจัดโปรแกรม ใช้เวลา 30 นาที ณ อาคารอเนกประสงค์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม

2. ผู้วิจัยพบกลุ่มอาสาสมัคร โดยจัดโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยแก่ผู้ปกครองของเด็กชั้นเตรียมอนุบาลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม ณ อาคารอเนกประสงค์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม 2 ชั่วโมง/ครั้ง 1 ครั้ง/สัปดาห์ เป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ ทุกวันศุกร์ ซึ่งมีกิจกรรมให้ทำในหัวข้อที่กำหนดตามโปรแกรม จำนวน 5 ครั้ง 5 กิจกรรมหลัก 15 กิจกรรมย่อย ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมจะทำที่เดิมเวลาเดิมจนครบ

กิจกรรมที่ 1 “ใจถึงใจ สายใยผูกพัน”

- 1.1 ความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็ก

- 1.2 บทบาทของพ่อแม่

- 1.3 ธรรมชาติของเด็ก 0 - 5 ปี พฤติกรรมที่พบบ่อย การตอบสนองที่เหมาะสม และผลกระทบหากตอบสนองได้ไม่เหมาะสม

กิจกรรม 2 “กินอิ่มท้อง...อบอุ่นใจ”

2.1 ให้ความรู้ภาวะโภชนาการและการประเมินการเจริญเติบโตจากกราฟและให้ลูกชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และให้ผู้ปกครองประเมินการเจริญเติบโตของลูกด้วยตนเอง

2.2 การดูแลอนามัยช่องปาก กิจกรรมเกมส้อาหารควรกินและไม่ควรกินในเด็กอายุ 0 - 5 ปี

2.3 ให้ความรู้ถ้าลูกน้อยไม่กินข้าว ไม่กินผัก ควรทำอะไร และการดูแลอนามัยช่องปาก

กิจกรรม 3 “กอดหอมให้...สัมผัสรัก”

3.1 อธิบายและสาธิตการประเมินพัฒนาการลูกโดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

3.2 กิจกรรมระบายสีครอบครัวสุขสันต์และส่งเสริมการกอดลูก

กิจกรรม 4 “เล่นเสริมสายใยรัก”

4.1 ให้ความรู้การเลือกของเล่นที่เหมาะสมตามช่วงวัยอายุ 0 - 5 ปี

4.2 ให้ความรู้การป้องกัน การชน ตี ก้าวร้าวในเด็ก และการแก้ไขพฤติกรรม

4.3 ให้ความรู้ลูกติดโทรศัพท์/โทรทัศน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก และแนวทางการแก้ไข

4.4 กิจกรรมเกมสื่กระต่ายสี กิจกรรมเกมสื่ตักลูกปิงปองด้วยช้อน และกิจกรรมเกมสื่ช้อน้วยะ

กิจกรรม 5 “พุ่มพักเล่า...เคล้านิทาน”

5.1 มาเล่านิทานกันเถอะ

5.2 การสื่อสารเชิงบวกกับลูก การใช้คำพูดกับลูก

5.3 เทคนิคการเลือกและการเล่านิทาน การนอนที่เหมาะสม

แผนการจัดกิจกรรมโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดม สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำทับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางกิจกรรม

วันที่	เวลา	เรื่อง
23 กรกฎาคม พ.ศ. 2567	13.00 – 15.00 น.	กิจกรรมที่ 1 “ใจถึงใจ สายใยผูกพัน” 1.1 ความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็ก 1.2 บทบาทของพ่อแม่ 1.3 ธรรมชาติของเด็ก 0 - 5 ปี พฤติกรรมที่พบบ่อย การตอบสนองที่เหมาะสม และผลกระทบหากตอบสนองได้ไม่เหมาะสม
30 กรกฎาคม พ.ศ. 2567	13.00 – 15.00 น.	กิจกรรม 2 “กินอิ่มท้อง...อบอุ่นใจ” 2.1 ให้ความรู้ภาวะโภชนาการและการประเมินการเจริญเติบโตจากกราฟและให้ลูกชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และให้ผู้ปกครองประเมินการเจริญเติบโตของลูกด้วยตนเอง 2.2 การดูแลอนามัยช่องปาก กิจกรรมเกมส้อาหารควรกินและไม่ควรกินในเด็กอายุ 0 - 5 ปี 2.3 ให้ความรู้ถ้าลูกน้อยไม่กินข้าว ไม่กินผัก ควรทำอย่างไร และการดูแลอนามัยช่องปาก

วันที่	เวลา	เรื่อง
6 สิงหาคม พ.ศ. 2567	13.00 – 15.00 น.	กิจกรรม 3 “กอดหอมให้...สัมผัสรัก” 3.1 อธิบายและสาธิตการประเมินพัฒนาการลูกโดยใช้คู่มือเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) 3.2 กิจกรรมระบายสีครอบครัวสุขสันต์ และส่งเสริมการกอดลูก
13 สิงหาคม พ.ศ. 2567	13.00 – 15.00 น.	กิจกรรม 4 “เล่นเสริมสายใยรัก” 4.1 ให้ความรู้การเลือกของเล่นที่เหมาะสมตามช่วงวัยอายุ 0 - 5 ปี 4.2 ให้ความรู้การป้องกัน การชน ตี ก้าวร้าวในเด็ก และการแก้ไขพฤติกรรม 4.3 ให้ความรู้ลูกติดโทรศัพท์/โทรทัศน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก และแนวทางการแก้ไข 4.4 กิจกรรมเกมส์กระดานสี่ กิจกรรมเกมส์ตักลูกปิงปองด้วยช้อน และกิจกรรมเกมส์ช้อนวุ้น
20 สิงหาคม พ.ศ. 2567	13.00 – 15.00 น.	กิจกรรม 5 “พุ่มพักเล่า...เคล้านิทาน” 5.1 มาเล่านิทานกันเถอะ 5.2 การสื่อสารเชิงบวกกับลูก การใช้คำพูดกับลูก 5.3 เทคนิคการเลือกและการเล่านิทาน การนอนที่เหมาะสม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - ธันวาคม พ.ศ. 2567 ณ ศูนย์เด็กเล็กบ้านย่านอุดม โดยแบ่งระยะเวลาในการวิจัยออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงแรก ศึกษาข้อมูลสถานการณ์การดำเนินงานและสภาพปัญหาการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สรุปประเด็นปัญหาอุปสรรค ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจัดทำร่างโครงการวิจัยส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินจริยธรรม และนำประเด็นปัญหามาพัฒนาเป็นแนวส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการทดสอบเครื่องมือและประชุมชี้แจงแนวปฏิบัติผลได้ ผลเสียแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดมในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มิถุนายน พ.ศ. 2567

ช่วงที่สอง ทดลองใช้รูปแบบการเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดมตามแนวทางที่พัฒนาขึ้นในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งได้ระบุว่าพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ได้รับการกระตุ้นหรือส่งเสริมพัฒนาการสามารถพัฒนาได้ในช่วงระยะเวลา 1 เดือน ที่สามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงได้ [11]

ช่วงที่สาม ประเมินผลการทดลองการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้รูปแบบการดำเนินงาน สรุปผลจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ และเผยแพร่งานวิจัยและปรับปรุงการเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านย่านอุดมที่สมบูรณ์ในช่วงเดือนกันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2567

3) ขั้นหลังการทดลอง

ผู้วิจัยนำกลุ่มอาสาสมัครในสัปดาห์ถัดไป เพื่อทำแบบทดสอบความรู้และประเมินพฤติกรรมในการเลี้ยงดูเด็กหลังจัดโปรแกรมใช้เวลา 30 นาที พร้อมมอบเกียรติบัตรให้กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กจนครบโปรแกรมเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการร่วมกันเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและประมวลผลข้อมูล ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) เปรียบเทียบความต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และพฤติกรรมก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้สถิติ Paired t-test
- 3) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้ค่าความเที่ยงตรง (IOC) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่ผู้ปกครองเป็นเพศหญิง ร้อยละ 80.0 และเพศชาย ร้อยละ 20.0 สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก ร้อยละ 53.3 และพ่อ แม่ ลูก และญาติ ร้อยละ 40.0 และอื่นๆ ร้อยละ 6.7 จำนวนบุตรของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรม ส่วนใหญ่ 2 - 3 คน ร้อยละ 80.0 และจำนวนบุตรของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรม 4 คน ขึ้นไป ร้อยละ 13.3 และจำนวนบุตรของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรม 1 คน ร้อยละ 6.7 ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 46.7 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 33.3 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 13.3 และอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 6.7 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรม (n = 15)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	12	80.0
ชาย	3	20.0
สมาชิกในครอบครัว		
พ่อ แม่ และลูก	8	53.3
พ่อ แม่ ลูก และญาติ	6	40.0
ยาย	1	6.7
จำนวนบุตร		
1 คน	1	6.7
2 - 3 คน	12	80.0
4 คน ขึ้นไป	2	13.3
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	46.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	33.3
อนุปริญญา/ปวส.	1	6.7
ปริญญาตรี	2	13.3

ผลการเปรียบเทียบความรู้และระดับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กชั้นเตรียมอนุบาลหลังได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กชั้นเตรียมอนุบาลต่อความรู้และระดับพฤติกรรม การเลี้ยงดู

เด็กในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาลมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้นทั้ง 2 ด้าน สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.001) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความรู้และระดับพฤติกรรมของผู้ปกครองก่อนและหลัง ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็ก (n = 15)

ตัวแปร	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ความรู้	15.3	2.98	27.0	2.81	< 0.001
พฤติกรรม	53.7	5.38	74.6	7.54	< 0.001

หมายเหตุ : คะแนนเต็มความรู้ 32 คะแนน คะแนนเต็มพฤติกรรม 96 คะแนน

อภิปราย

1) หลังการใช้โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล ซึ่งเป็นการให้ความรู้ครอบคลุมตามหัวข้อที่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยควรจะมี มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ส่งผลให้ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.001) มีการให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการและการเจริญเติบโตของเด็กช่วงอายุ 3 - 5 ปี เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมภาวะโภชนาการได้ด้วยตนเอง ให้ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กไม่กินข้าวไม่กินผัก ให้ความรู้ และสาธิตการประเมินพัฒนาการลูกโดยใช้คู่มือเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ซึ่งเป็นคู่มือที่ผู้ปกครองมีทุกคนเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถประเมินพัฒนาการของลูกได้ด้วยตนเอง และสามารถส่งเสริมทักษะในด้านที่ยังบกพร่องของลูกตนเองได้ ให้ความรู้การเลือกของเล่นที่เหมาะสมแก่ลูก ให้ความรู้ทักษะการแปรงฟันที่ถูกต้อง ให้ความรู้แนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลูกดื้อ ชน ก้าวร้าว ให้ความรู้โทรทัศน์ โทรศัพท์ต่อการเรียนรู้ของเด็กและแนวทางการแก้ไขปัญหาลูกติดโทรทัศน์ โทรศัพท์ เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการประเมินการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างเหมาะสม จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยให้เด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าหรือเด็กที่มีพัฒนาการสมวัยได้รับการกระตุ้น และดูแลอย่างถูกต้อง เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยตามเกณฑ์มาตรฐานจึงส่งผลให้คะแนนความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองมีค่าคะแนนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Nonaka and Takeuchi (1995) [12] ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การแลกเปลี่ยนความรู้แบบความรู้ชัดแจ้งไปเป็นความรู้ฝังลึก (Explicit to tacit) เกิดจากการทำความเข้าใจในความรู้แบบชัดแจ้งของบุคคลจนเกิดเป็นความรู้ขึ้น โดยผ่านการศึกษาทำความเข้าใจหนังสือ และเอกสารหรือการฝึกปฏิบัติ และการนำเอาความรู้ไปใช้จริง จึงส่งผลให้ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐดี แก้วร่มวัน (2560) [10] กล่าวว่า ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้องเพิ่มขึ้น โดยมีความรู้การเลี้ยงดูเด็กเพิ่มขึ้นจากระดับน้อย และระดับปานกลาง เพิ่มขึ้นเป็นระดับปานกลางและระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของมาลี เอื้ออำนวย และคณะ [13] กล่าวว่า การวิจัยก่อนทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนหลังครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดามารดา และผู้ดูแลเด็ก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างคือ บิดามารดา และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 44 คน ซึ่งเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด โปรแกรมที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยการให้ความรู้แก่บิดามารดา และผู้ดูแลการฝึกทักษะในด้านการประเมินและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว

ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคม ติดตาม และประเมินปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติโดยครูพี่เลี้ยงหรือบุคลากรสุขภาพเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความรู้ในการประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดามารดา และผู้ดูแลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และสถิติ Paired t-test ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังสิ้นสุดโปรแกรมคะแนนเฉลี่ยความรู้การประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็ก สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าโปรแกรม การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้บิดามารดา และผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการติดตามประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ดีขึ้น

2) หลังการใช้โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล ซึ่งเป็นโปรแกรม ที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้กิจกรรม กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน เลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จากการเข้าร่วมโปรแกรม การเลี้ยงดูเด็กในครั้งนี้ พบว่า ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมมีพฤติกรรมเพิ่มขึ้น มีระดับพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็ก ของผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 15 คน ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กด้วยกระบวนการกิน กอด เล่น เล่า มีระดับพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับการศึกษาของบุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์ (2560) [14] ศึกษาวิจัยผลของการส่งเสริมการเลี้ยงดูผ่านกิจกรรม กิน กอด เล่น เล่านิทานทั้ง นิทานทั่วไปและนิทานท้องถิ่น ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2559 พบว่า กิจกรรมนี้ ให้ผลต่อการสร้างความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างผู้ปกครองหรือพี่เลี้ยงกับเด็กอย่างชัดเจน ซึ่งความ ผูกพันทางอารมณ์นี้เป็นที่ยอมรับทั่วโลกว่าจะส่งผลต่อการเพิ่มระดับความฉลาดทางสติปัญญาหรือไอคิว และความฉลาดทางอารมณ์หรืออีคิวของเด็ก โดยกิจกรรมดังกล่าวเพิ่มคะแนนความผูกพันทางอารมณ์ได้สูงกว่า พ่อแม่ผู้ปกครองเลี้ยงดูแบบทั่วๆ ไป และสอดคล้องกับการศึกษาของบุษบา อรรถาวิรุ และบำเพ็ญ พงศ์เพชรดิ (2561) [15] ซึ่งศึกษารูปแบบการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี พบว่า ปัจจัยด้านการเลี้ยงดูลูกด้วยการกินนมแม่นานเฉลี่ย 5 เดือน เริ่มอาหารที่ไม่ใช่นม แม่อายุเฉลี่ย 6 เดือน ได้รับประทานยาน้ำเสริมธาตุเหล็ก ได้เล่านิทานให้เด็กฟังและมีหนังสือนิทานเฉลี่ย 4 เล่ม ต่อครอบครัว โดยอ่านนานเฉลี่ยครั้งละ 10 นาที คนในครอบครัวมีการเล่นกับเด็กมีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เด็กนอนเฉลี่ย 12.5 ชั่วโมงต่อวัน เด็กมีฟันขึ้น และไม่มีฟันผุ ปัจจัยด้านบริการส่งเสริมพัฒนาการที่ได้รับเกี่ยวกับ หนังสือคู่มือ DSPM มากกว่าร้อยละ 90.0 รู้จักหนังสือ ได้รับหนังสือ ได้ใช้หนังสือได้รับการสอน และมีเวลา ส่งเสริมพัฒนาการตามหนังสือคู่มือ DSPM เหตุผลที่ไม่ได้ส่งเสริมมากที่สุดคือ ต้องทำงานไม่ได้อยู่กับเด็ก และไม่มี เวลา และสอดคล้องกับการศึกษาของมาลี เอื้ออำนวย และคณะ [13] กล่าวไว้ว่า การวิจัยก่อนทดลองแบบกลุ่ม เดียววัดก่อนหลังครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และ พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดามารดา และผู้ดูแลเด็ก อำเภอมือง จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่างคือ บิดามารดา และผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 44 คน ซึ่งเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด โปรแกรมที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การให้ความรู้แก่บิดา มารดา และผู้ดูแล การฝึกทักษะในด้านการประเมินและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน การเคลื่อนไหว ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือ ตนเองและสังคม และติดตามประเมินปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติโดยครูพี่เลี้ยงหรือบุคลากรสุขภาพเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความรู้และแบบสอบถามพฤติกรรมในการประเมินและส่งเสริม พัฒนาการเด็กของบิดามารดาและผู้ดูแล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และสถิติ Paired t-test ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังสิ้นสุดโปรแกรมคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมประเมิน และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของบิดา มารดาหรือผู้ดูแลเด็กสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้บิดามารดา และผู้ดูแล เด็กมีความสามารถในการติดตามประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้ดีขึ้น

สรุป

หลังจากการใช้โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองมีความรู้หลังเข้าร่วมโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้ และพฤติกรรม การเลี้ยงดูเด็กในผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง มีความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการ และการเจริญเติบโตของเด็กช่วงอายุ 3 - 5 ปี มีความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาเด็ก ไม่กินข้าวไม่กินผักมีความรู้ และสาธิตการประเมินพัฒนาการลูก โดยการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย (DSPM) ซึ่งเป็นคู่มือที่ผู้ปกครองมีทุกคนเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถประเมินพัฒนาการของลูกได้ด้วย ตนเอง มีความรู้การเลือกของเล่นที่เหมาะสมแก่ลูก มีความรู้ทักษะการแปรงฟันที่ถูกต้อง ให้ความรู้แนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลูกคือ ชน ก้าวร้าว มีความรู้การใช้โทรทัศน์ โทรศัพท์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก และแนวทางการแก้ไขปัญหาลูกติดโทรทัศน์ โทรศัพท์ เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการประเมินการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถปฏิบัติ ได้จริงอย่างเหมาะสม ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ปกครองทำให้สามารถกระตุ้น และดูแลเด็ก ได้อย่างถูกต้อง เด็กชั้นเตรียมอนุบาลมีพัฒนาการสมวัยตามเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้โดยสรุปผู้ปกครองมีความรู้ ทักษะคิด พฤติกรรมในระดับดีถึงดีมากหลังการเข้าร่วมโปรแกรม และสามารถนำโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ต่อความรู้และพฤติกรรมผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาลไปใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอลำทับได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้ และพฤติกรรมผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาลไปใช้ให้ครอบคลุมในทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอลำทับ หรือกำหนดเป็นโครงการหรือกิจกรรมของหน่วยที่ต้องให้ผู้ปกครองทุกคนได้เข้าร่วมโปรแกรม ทุกคน การนำโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพดีอาจมีข้อจำกัดจำนวน ผู้ปกครองที่จะเข้าร่วมในแต่ละครั้งไม่ควรมากจนเกินไป ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมควรเป็นเวลาที่ได้ตกลงกับ ผู้ปกครองสะดวกสามารถเข้าร่วมได้ครบตามโปรแกรม สามารถนำไปใช้กับช่วงชั้นอื่นได้ แต่ควรเป็นผู้ปกครองเด็ก ช่วงชั้นเดียวกันเนื้อหาความรู้ และกิจกรรมที่จัดปรับให้สอดคล้องเหมาะสมตามช่วงวัยและดำเนินการ อย่างต่อเนื่องภายใต้ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัย ตามเกณฑ์ และพัฒนางานด้านพัฒนาการเด็กต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ นางสาวถาวร พุ่มเอี่ยม พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ ศูนย์อนามัยที่ 11 นางศิริขวัญ แซ่เฮ้า พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกระบี่ นางสาวบุศรา จิระรัตนกร พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านในสระ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา รหัสโครงการ SCPHYLIRB-2567/219

การอ้างอิง

กัญญานา อยู่เย็น. ผลของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียม อนุบาล อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่. วารสารการศึกษาและวิจัยการสาธารณสุข. 2568; 3(1): 31-44.

Yooyen K. The effect of early childhood parenting program on parents' knowledge and behavior in Lam Thap District, Krabi Province. *Journal of Education and Research in Public Health*. 2025; 3(1): 31-44.

เอกสารอ้างอิง

- [1] พรรษา ตระกูลบางคล้า, นัยทิพย์ อีร์ภัก, วิมลลัก สรรคพงษ์, จุฬารัตน์ รุณจักร, และญาณิกา สกกุลกลจักร. การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 4 ปี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *วารสารวิชาการศึกษาสาคร*. 2566; 24(1): 31-48.
- [2] Unicef Thailand. ยูนิเซฟเผยเด็กกว่า 175 ล้านคนทั่วโลก ไม่ได้เข้าเรียนในระดับปฐมวัย องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.unicef.org/thailand/th/press-releases/>.
- [3] สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. รายงานประจำปี 2017. นนทบุรี. 2560.
- [4] กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ, บริษัทเอสอินเตอร์พรีนท์จำกัด. 2558.
- [5] โรงพยาบาลลำทับ. ผลการประเมินพัฒนาการเด็กเตรียมอนุบาลในเขตบริการ. กระทบ. 2566.
- [6] Chawaphanth S, Thammajinda O, Indhabhandhu J, and Trakooltorwong P. Effects of training program on knowledge and skills of guardians in developmental surveillance and promoting early childhood development at the Baanpakuy child development center. [Research Report]. Payap University. 2017.
- [7] Pattanapongthorn J, Boonsuwan C, and Thanajaroenwatchara N. The study of Thai early child development in 2014. Accessed 20 June 2024 from <https://url.in.th/PncdN>.
- [8] ศรีนทร์ทิพย์ ขวพันธ์. การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้แอนดราโกจี. *วารสารพยาบาลศาสตร์*. 2561; 36(4): 4-17.
- [9] Krejcie RV, and Morgan DW. Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 1970; 30: 607-10.
- [10] ณัฐวิดี แก้วรมวัน. โรงเรียนพ่อแม่สร้างพลังสู่ลูกน้อยในผู้ปกครองนักเรียนชั้นเตรียมอนุบาล ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดลำทับ ตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ปี พ.ศ. 2562. [รายงานโครงการ]. ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา, มหาวิทยาลัยทักษิณ. 2562.
- [11] สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2567 จาก <http://thaichilddevelopment.com/index.php>.
- [12] Nonaka I, and Takeuchi H. *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. New York, Oxford University Press. 1995.
- [13] มาลี เอื้ออำนวย, อภิรัช อินทรากุล ณ อยุธยา, กมลทิพย์ ทิพย์สังวาลย์, พรณนิภา บุญกล้า, ศศิธร คำมี, และกรชนก หน้าขาว. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของบิดามารดาและผู้ดูแล อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ สสอท*. 2564; 3(1): 48-63.
- [14] บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์. ผลการศึกษาวิจัยผลของการส่งเสริมการเลี้ยงลูกผ่านกิจกรรม กิน กอด เล่น เล่านิทานทั้งนิทานทั่วไปและนิทานท้องถิ่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2567 จาก <https://url.in.th/ElwQR>.

- [15] บุชบา อรรถาวิธี, และบำเพ็ญ พงศ์เพชรดิธ. รูปแบบการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2561; 13(3): 229-42.